

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

АНТОНЮК ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 343.98 : 343.131

**РОЗСЛІДУВАННЯ ХУЛІГАНСТВА, ВЧИНЕНОГО
ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ АБО ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ
ЧИ ІНШОГО ПРЕДМЕТА, СПЕЦІАЛЬНО ПРИСТОСОВАНОГО
АБО ЗАЗДАЛЕГІДЬ ЗАГОТОВЛЕНОГО ДЛЯ НАНЕСЕННЯ
ТІЛЕСНИХ УШКОДЖЕНЬ**

Спеціальність 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика;
судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Дніпро – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна».

Науковий керівник –

доктор юридичних наук, професор

Чаплинський Костянтин Олександрович,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
завідувач кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник

Мінченко Сергій Іванович,

Національна академія внутрішніх справ,
професор кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права;

кандидат юридичних наук

Очеретяний Максим Анатолійович,

ГУНП України в Дніпропетровській області,
начальник управління превентивної діяльності.

Захист відбудеться 12 липня 2017 року о 9-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у загальній бібліотеці Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26.

Автореферат розіслано 09 червня 2017 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В. С. Березняк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Складне економічне, політичне та соціальне становище останніх років зумовило зміну криміногенної ситуації в Україні в негативну сторону. Терористичні дії на сході держави, розмитість кордонів на цій території, збільшення обігу нелегальної зброї призвело до видозмінення кількісних й якісних показників злочинності, загальний рівень якої дедалі зростає. Не стало винятком і суспільно небезпечне діяння, яке кваліфікується за ст. 296 КК України. Так, останнім часом суттєво збільшилась кількість випадків учинення хуліганства із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень (ч. 4 ст. 296 КК). Зростання кількості окреслених злочинів демонструє нездатність правоохоронних органів протистояти цим негативним явищам. Підтвердженням неефективності діяльності правоохоронних органів є офіційні статистичні показники Генеральної Прокуратури України. Так, у 2013 р. до Єдиного реєстру досудових розслідувань було внесено 6315 фактів учинення хуліганства, у той час як повідомлення про підозру було вручено у 3139 випадках, 2014 р. – 5962, повідомлення про підозру – у 2207 провадженнях, 2015 р. – 6220, повідомлення про підозру – у 1742 провадженнях, 2016 р. – 6973, повідомлення про підозру було вручено лише у 1530 випадках. Від загальної кількості зареєстрованих в ЄРДР випадків вчинення хуліганства за ч. 4 ст. 296 КК було кваліфіковано 17 %, що становить шосту частину зазначених суспільно небезпечних діянь. З них у 35 % випадків не було пред'явлено підозру.

Наведені статистичні дані свідчать, що вчинення хуліганства із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень, є розповсюдженим кримінально караним діянням. Дедалі кількість злочинів зростає, більшість з них залишаються нерозкритими.

Все це зумовлює розробку методики розслідування хуліганства, удосконалення діяльності оперативних й слідчих підрозділів з протидії цим злочинам. Вчасне запобігання хуліганським проявам має важливе значення, оскільки нерідко застосування вогнепальної чи холодної зброї, інших предметів для нанесення тілесних ушкоджень провокує вчинення низки інших злочинів як в момент здійснення хуліганських дій, так і у подальшому (убивств, спричинення тілесних ушкоджень, розбійних нападів, масових заворушень).

На необхідність розробки окремої методики розслідування хуліганства, кваліфікованого за ч. 4 ст. 296 КК, вказали 92 % опитаних слідчих. Серед причин низької якості розслідування вказаної категорії злочинів слідчі відзначають: несвоєчасне і неякісне проведення слідчих (розшукових) дій (67 %); недостатнє науково-технічне забезпечення (65 %); відсутність

взаємодії слідчого з оперативними підрозділами (62 %) та ін.

Теоретичне підґрунтя дисертації складають фундаментальні роботи вчених, присвячені різним аспектам виявлення та розслідування злочинів, зокрема Л. І. Аркуші, М. І. Бажанова, В. П. Бахіна, В. Д. Берназа, Р. С. Белкіна, О. М. Васильєва, О. І. Возгріна, А. Ф. Волобуєва, І. Ф. Герасимова, Л. Я. Драпкіна, В. А. Журавля, Г. Г. Зуйкова, А. В. Іщенко, О. Н. Колесніченка, В. П. Колмакова, В. О. Коновалової, В. Н. Кудрявцева, В. В. Лисенка, В. Г. Лукашевича, Є. Д. Лук'янчикова, С. І. Мінченка, Д. Й. Никифорчука, М. А. Погорецького, В. Д. Пчолкіна, О. Р. Ратінова, М. В. Салтевського, Р. Л. Степанюка, В. Г. Танасевича, В. В. Тіщенко, Л. Д. Удалової, К. О. Чаплинського, С. С. Чернявського, Ю. М. Чорноус, В. Ю. Шепітька, М. П. Яблокова та ін.

Проблемам попередження та розслідування хуліганства, а також окремих його видів присвятили свої дослідження такі науковці, як М. С. Бушкевич, М. М. Єфімов, В. І. Захаревський, Н. О. Кононенко, В. М. Мешков, О. І. Овчаренко, М. А. Очеретяний, М. І. Порубов та ін.

Разом з тим, незважаючи на вагомий внесок учених у розробку тактичних основ розслідування хуліганства, слід зауважити, що їх наукові пошуки стосувалися лише окремих його аспектів, які були достатньо актуальними на певних етапах розвитку кримінального процесуального законодавства України та судово-слідчої практики. Вказане зумовлює актуальність дослідження, у якому на основі положень КПК України висвітлювалися б питання розробки криміналістичної характеристики хуліганства, кваліфікованого за ч. 4 ст. 296 КК, типових слідчих ситуацій, організації й тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях цієї категорії.

Наведені обставини у своїй сукупності визначили актуальність окресленої проблематики, її наукову, теоретичну та практичну значущість й зумовили вибір теми наукового дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності Національної поліції України на період 2015-2019 рр., затвердженого наказом МВС України від 16.03.2015 № 275; Порядку взаємодії Генеральної прокуратури України та Міністерства внутрішніх справ України щодо обміну інформацією з Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційних систем органів внутрішніх справ (спільний наказ Генеральної прокуратури України та Міністерства внутрішніх справ України від 17.11.2012 № 115/1046); Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю, схваленої Указом Президента України від 21 жовтня 2011 р. № 1000/2011, а також у межах загальноуніверситетської наукової теми Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» «Теорія і практика застосування кримінально-процесуальних норм і криміналістичних заходів протидії злочинності» (державний реєстраційний номер 0107U008698).

Мета і задачі дослідження. *Мета* дослідження зводиться до вирішення певного наукового завдання з розроблення методики розслідування хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень. Досягнення зазначеної мети зумовлює постановку таких окремих *задач*:

- сформулювати поняття криміналістичної характеристики хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень, та встановити її структуру;
- виокремити й систематизувати типові способи та знаряддя злочину;
- з'ясувати зміст обстановки кримінального правопорушення;
- окреслити криміналістично вагомі ознаки особи злочинця;
- визначити типові слідчі ситуації розслідування злочину;
- розкрити форми взаємодії слідчого з працівниками оперативних підрозділів у кримінальних провадженнях за фактами учинення хуліганства;
- конкретизувати організаційно-тактичні особливості проведення огляду;
- визначити особливості тактики допиту підозрюваного;
- з'ясувати особливості використання спеціальних знань у справах про хуліганство.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у діяльності правоохоронних органів при розслідуванні хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень.

Предмет дослідження – розслідування хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети, з урахуванням об'єкта та предмета дослідження, у роботі було використано загальнонаукові та спеціальні методи, які є засобами наукового пошуку. Їх застосування обумовлено системним підходом, що дозволяє здійснювати системний аналіз методики розслідування хуліганства. *Формально-логічні методи* використовувалися під час вивчення матеріалів кримінальних справ й проваджень, нормативно-правових актів, наукових положень та концепцій, що являють собою предмет дослідження (розділи 1, 2, 3). *Системно-структурний метод* застосовувався при визначенні елементів криміналістичної характеристики хуліганства досліджуваного виду, класифікації способів і знарядь його вчинення, системи відомостей про обстановку злочинної події (розділ 1). *Соціологічний метод* застосовувався при опитуванні працівників прокуратури, оперативних і слідчих підрозділів, експертних установ МВС України (підрозділи 1.2, 1.3, 1.4, розділи 2 і 3). *Статистичний* та

документальний методи застосовано при аналізі й узагальненні результатів анкетування практичних респондентів, опрацювання матеріалів кримінальних проваджень, а також визначенні недоліків у тактичному забезпеченні окремих слідчих (розшукових) дій (підрозділи 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, розділ 3). *Порівняльно-правовий метод* використовувався при розгляді кримінальних і кримінально-процесуальних нормативно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України та їх порівнянні для обґрунтування окремих висновків (підрозділи 1.1, 2.1, 3.1, 3.2). На основі *синтезу* сформульовано висновки й пропозиції за темою дослідження.

Емпіричну основу дослідження становлять результати узагальнення оперативної, слідчої та судової практики протягом 2010-2017 рр. Розглянуто матеріали 127 кримінальних справ та 235 проваджень з проблематики дослідження (Волинська, Дніпропетровська, Запорізька, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Одеська та Сумська області, м. Київ) за 2010-2017 рр.; дані офіційної статистичної звітності Генеральної прокуратури та МВС України за 2011-2017 рр.; зведені результати опитувань 93 працівників прокуратури, 215 слідчих, 312 працівників оперативних підрозділів та 68 працівників експертних установ МВС України. При підготовці дисертації автор використовував власний досвід роботи у слідчих підрозділах МВС України.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертація є одним із перших у вітчизняній науці монографічним комплексним дослідженням методики розслідування хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень. У результаті проведеного дослідження визначено й аргументовано низку положень, висновків і рекомендацій, що характеризуються науковою новизною й мають важливе теоретичне та практичне значення, зокрема:

уперше:

– надано авторське визначення криміналістичної характеристики хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень, як заснованої на статистичних даних системи взаємозалежних відомостей про найбільш вагомні ознаки кримінальних правопорушень, які сприяють їх швидкому розкриттю й розслідуванню шляхом побудови слідчих версій та проведення слідчих (розшукових) дій та інших розшукових заходів;

– розроблено структуру криміналістичної характеристики хуліганства досліджуваного виду, до якої включено такі елементи: спосіб вчинення злочину, знаряддя злочину, обстановка злочину, слідова картина, особа потерпілого, особа злочинця;

– запропоновано класифікацію й проведено аналіз застосування типових знарядь учинення хуліганства, зокрема: 1) вогнепальна зброя: а) військова

зброя; б) спортивна зброя; в) мисливська зброя; г) саморобна зброя; д) видозмінена зброя; 2) холодна зброя: а) багнет; б) стилет; в) ніж; г) кинджал; д) нунчаки; е) кастет; 3) спеціально пристосовані для нанесення тілесних ушкоджень і заздалегідь заготовлені предмети: а) ножі, які не належать до холодної зброї; б) гумові кийки; в) газові пістолети; г) газові балончики; д) пневматична зброя; е) сигнальні та стартові пістолети; є) вибухові пакети; ж) імітаційно-піротехнічні засоби; з) бейсбольні бити;

удосконалено:

– домінанти структури відомостей про обстановку злочину завдяки побудові кореляційних зв'язків між часовими (час доби, день тижня, пора року) та просторовими (місце вчинення, умови вчинення, тип населеного пункту) ознаками досліджуваного діяння;

– систему даних щодо основних матеріальних та ідеальних слідів, які деталізують слідову картину злочину;

– видові властивості особи потерпілого та злочинця, серед яких розкрито такі: стать, вік, освіта, місце роботи, стан алкогольного сп'яніння, місце проживання стосовно району учинення хуліганських дій, наявність судимості;

– систему типових слідчих ситуацій, що виникають при розслідуванні хуліганства, серед яких виокремлено такі: 1) особу затримано на місці вчинення хуліганських дій, наявні сліди та знаряддя правопорушення, встановлено очевидців та потерпілого; 2) особа, яка вчинила хуліганство, зникла з місця події, є свідки і потерпілий, наявні матеріальні сліди й знаряддя злочину; 3) хуліганські дії учинені в минулому, особа злочинця і потерпілий відомі, але кількість матеріальних слідів злочину є недостатньою; 4) зафіксовано ознаки вчинення хуліганства, особу хулігана не встановлено, очевидці події відсутні;

– організацію і тактику проведення окремих слідчих (розшукових) дій, зокрема огляду і допиту;

дістало подальшого розвитку:

– теоретичні положення щодо поняття криміналістичної характеристики злочинів, її структури та значення при розслідуванні кримінальних правопорушень;

– система типових способів підготовки, учинення та приховування злочину; визначено найбільш часто застосовувані з них правопорушниками;

– форми взаємодії слідчого з оперативними підрозділами поліції під час розслідування досліджуваних суспільно небезпечних діянь;

– положення щодо криміналістичного забезпечення проведення окремих слідчих (розшукових) дій, які направлені на отримання даних з матеріальних (огляд) та особистісних (допит підозрюваного, потерпілого, свідка) джерел;

– комплекс слідчих помилок, яких припускаються слідчі під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій;

– особливості використання спеціальних знань у справах про хуліганство.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що

викладені в роботі висновки, пропозиції й рекомендації можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого удосконалення й розвитку методики розслідування окремих видів злочинів на базі сформульованих і викладених теоретичних положень, висновків та рекомендацій (акти впровадження Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 21.02.2017, Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» від 24.02.2017);

– *освітньому процесі* – при викладанні навчальних дисциплін «Організація розслідування злочинів», «Тактичні особливості проведення слідчих (розшукових) дій», «Криміналістика», «Кримінальний процес», «Криміналістичні засоби та методи розслідування кримінальних правопорушень», а також при підготовці підручників, посібників, текстів лекцій і навчально-методичних матеріалів, проведенні семінарів і практичних занять з кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності (акти впровадження Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 24.02.2017, Університету митної справи та фінансів від 20.02.2017);

– *практичній діяльності* – основні положення дисертації використовуються для удосконалення діяльності органів прокуратури та оперативних й слідчих підрозділів Національної поліції України (акти впровадження слідчого управління ГУНП в Дніпропетровській області від 20.02.2017, Дніпропетровського НДЕКЦ МВС України від 23.02.2017), а також при проведенні практичних занять у системі службової підготовки, курсах підвищення кваліфікації.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення й висновки дисертації в цілому та окремі її аспекти оприлюднені на науково-практичних конференціях та семінарі, зокрема: «Актуальні проблеми розслідування злочинів в сучасних умовах» (Дніпропетровськ, 2015); «Використання спеціальних знань у досудовому розслідуванні» (Дніпропетровськ, 2016); «Юридична наука: сучасний стан, перспективи, інновації» (Кривий Ріг, 2016); «Принципи та стандарти змагального кримінального процесу на досудовому провадженні» (Дніпро, 2016).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано у десяти наукових публікаціях за темою дисертації, з яких шість – у наукових журналах та збірниках наукових праць, визначених МОН України як фахові видання з юридичних наук, та одне – у періодичному виданні іншої держави; у чотирьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях, семінарах.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які включають дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 235 сторінок, з яких 167 сторінок основного тексту. Список використаних джерел складається із 288 найменувань і займає 27 сторінок, 4 додатки викладено на 41 сторінці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, висвітлено ступінь вивчення проблеми, зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами, визначено мету, задачі, об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано методи, емпіричне підґрунтя дисертаційного дослідження, сформульовано наукову новизну, підкреслено наукове й практичне значення одержаних результатів, подано відомості про наукові публікації.

Розділ 1 «Криміналістична характеристика хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень» складається з чотирьох підрозділів, у яких окреслено стан наукової розробленості проблеми, надано авторське визначення криміналістичної характеристики злочину, а також виокремлено й охарактеризовано її структурні елементи.

У *підрозділі 1.1 «Поняття та елементи криміналістичної характеристики хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень»* розглянуто поняття й сутність криміналістичної характеристики злочину, визначено основні її структурні елементи.

На підставі аналізу різних наукових поглядів й підходів вчених (В. П. Бахін, Р. С. Белкін, О. І. Возгрін, А. Ф. Волобуєв, В. П. Колмаков, М. В. Салтевський, Р. Л. Степанюк, В. Ю. Шепітько, М. П. Яблоков) щодо сутності та класифікацій окремих криміналістичних методик з'ясовано, що методика розслідування досліджуваного виду хуліганства відноситься до внутрішньовидових.

На основі виокремлення загальної структури і встановлення взаємозв'язків між її елементами запропоновано авторське визначення криміналістичної характеристики хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень.

Серед основних її елементів визначено такі: 1) спосіб учинення злочину; 2) знаряддя злочину; 3) обстановка злочину; 4) слідова картина; 5) особа потерпілого; 6) особа злочинця. Виокремлення цих структурних елементів зумовлено їхньою розшуковою спрямованістю. Виявлення характерних елементів визначає перелік першочергових слідчих (розшукових) дій залежно від слідчої ситуації, що склалася, а також послідовність й тактику їх проведення.

Акцентовано на необхідності виокремлення в структурі криміналістичної характеристики такого елемента, як «знаряддя злочину», оскільки, відповідно до ч. 4 ст. 296 КК України, досліджуване діяння

характеризується наявністю кваліфікуючої ознаки – використання певних речей для досягнення відповідних цілей. Незважаючи на означені цілі, характерним для досліджуваного виду хуліганства є саме застосування вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень. Тому особливістю такого хуліганства є наявність відповідних знарядь його вчинення.

Встановлено, що недостатньо дослідженими є питання сучасної криміналістичної характеристики хуліганства означеного виду. На думку 71 % опитаних слідчих, одним із найбільш перспективних напрямів удосконалення цієї діяльності є визначення кореляційних зв'язків між окремими її елементами.

У підрозділі 1.2 «Способи і знаряддя учинення злочину» наголошено, що зазначені елементи є центральними у структурі криміналістичної характеристики злочину.

На основі узагальнення оперативної й слідчої практики та наукових поглядів учених (Р. С. Белкін, М. М. Єфімов, Г. Г. Зуйков, М. І. Порубов, В. В. Тищенко) визначено, що складовими елементами способу учинення злочину є його підготовка, безпосереднє скоєння та приховування.

Акцентовано на повноструктурному складі способу, адже переважно мають місце елементи підготовки й приховування злочину. З'ясовано, що злочинці здебільшого (91 %) застосовували заходи щодо підготовки до учинення злочину.

Окреслено основні способи учинення хуліганства відповідно до знарядь скоєння злочину. Зокрема, знаряддя злочину (вогнепальна зброя – ВЗ, холодна зброя – ХЗ, спеціально пристосовані предмети для нанесення тілесних ушкоджень – СП) використовувалися для: а) порушення громадського порядку: ВЗ – 1 %, ХЗ – 7 %, СП – 4 %; б) створення шуму, який призводить до зриву громадських заходів: ВЗ – 3 %, ХЗ – 1 %, СП – 3 %; в) порушення спокою громадян за місцем проживання, громадських місцях: ВЗ – 5 %, ХЗ – 1 %, СП – 7 %; г) пошкодження майна: ВЗ – 2 %, ХЗ – 8 %, СП – 17 %; д) зриву масових заходів: ВЗ – 2 %, ХЗ – 6 %, СП – 15 %; е) тимчасового припинення нормальної діяльності установи, підприємства чи організації: ВЗ – 2 %, ХЗ – 8 %, СП – 14 %; є) тимчасового припинення руху громадського транспорту: ВЗ – 0 %, ХЗ – 4 %, СП – 11 %.

Встановлено, що наведені способи злочину можуть застосовуватися у певній сукупності. Виявлено основні способи приховування злочину.

На основі узагальнення кримінальних проваджень і даних опитування слідчих встановлено, що при учиненні хуліганства застосовувалася така вогнепальна зброя: а) військова зброя – 2 %; б) спортивна зброя – 3 %; в) мисливська зброя – 4 %; г) саморобна зброя – 7 %; д) видозмінена зброя – 16 %; е) інше – 1 %.

До найбільш розповсюдженої холодної зброї, що застосовується під час учинення хуліганства, слід віднести таку: а) багнет – 2 %; б) стилет – 1 %;

в) ніж – 12 %; г) кинджал – 1 %, д) нунчаки – 2 %; е) кастет – 17 %; є) інше – 2 %.

Виокремлено такі види спеціально пристосованих для нанесення тілесних ушкоджень та заздалегідь заготовлених предметів: а) ножі, які не належать до холодної зброї – 9 %; б) гумові кийки – 3 %; в) газові пістолети – 3 %; г) газові балончики – 4 %; д) пневматична зброя – 4 %; е) сигнальні та стартові пістолети – 2 %; є) вибухові пакети – 13 %; ж) імітаційно-піротехнічні засоби – 15 %; з) бейсбольні бити – 3 %; і) інше – 4 %.

У підрозділі 1.3 «Обстановка та слідова картина злочину» з'ясовано обстановку учинення хуліганства та визначено типові сліди злочину.

На підставі узагальнення кримінальних проваджень й даних опитування слідчих запропоновано класифікацію місць учинення хуліганства відповідно до небезпечності застосування знарядь злочину.

Залежно від часу учинення хуліганських дій встановлено, що найбільша їх кількість (52 %) відбувається увечері – з 18 до 22 години; близько 6 % – вночі (з 22 до 6 години); 5 % – у ранковий час (з 6 до 12 години); 37 % – удень (з 12 до 18 години). Відповідно до характеристики дня тижня визначено, що вказані злочини вчиняються здебільшого у п'ятницю, суботу та неділю (54 %). Тобто найбільша їх кількість припадає на час відпочинку – у вихідні дні з 18 до 24 години.

Виокремлено кореляційні зв'язки між обстановкою, способом та знаряддями учинення злочину. Зокрема, з 12 до 22 години переважно використовуються спеціально пристосовані знаряддя (вибухові пакети, імітаційно-піротехнічні засоби) для створення шуму, який призводить до зриву громадських заходів (69 %). Вночі хуліганські дії здебільшого відбуваються у місцях проживання (відпочинку) громадян (92 %). Встановлено, що хуліганські дії переважно відбувалися в районі проживання злочинців (62 %) і не були пов'язані з цією обставиною (19 %).

Акцентовано на умовах, що сприяють учиненню вказаного злочину: а) значне збільшення в обігу холодної й вогнепальної зброї; б) пропагування у ЗМІ чи мережі Інтернет насилля й жорстокості; в) утворення значної кількості різновекторних формувань (неформальних груп, фанатських рухів); г) перебування злочинця у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння та ін.

Окреслено типові сліди злочину, що можуть знаходитися на: а) тілі й одязі особи (сліди знарядь злочину, крові, ґрунту, тілесні ушкодження) – 25 %; б) місці учинення хуліганства (сліди знаряддя злочину, відбитки пальців рук, фрагменти одягу) – 49 %; в) місці проживання злочинця – 19 %; г) інших місцях – 7 %.

У підрозділі 1.4 «Характеристика особи злочинця та потерпілого» з'ясовано, що система даних про особу злочинця й потерпілого є надзвичайно важливою складовою у структурі криміналістичної характеристики хуліганства.

Виявлено й систематизовано типові характеристики особи злочинця (хулігана) шляхом узагальнення даних про його соціальні, демографічні,

біологічні та фізичні ознаки.

На підставі аналізу кримінальних проваджень і даних опитування слідчих встановлено, що досліджуваний вид хуліганства вчиняють переважно осудні особи чоловічої статі (97 %). Визначено, що на момент учинення хуліганства злочинці перебували у віці до 14 років – 1 %, 14-18 років – 12 %, 18-30 років – 49 %, 30-40 років – 18 %, 40-50 років – 14 %, 50 років і старше – 6 %.

Залежно від рівня освіти злочинців встановлено, що базову середню освіту має 12 %, середню спеціальну – 34 %, базову вищу – 31 %, вищу – 19 %, іншу – 4 %. З'ясовано, що переважна кількість чоловіків не має постійного місця роботи (18 %), не працює (68 %) і не навчається (73 %). Більшість з них є місцевими мешканцями (81 %), проте не мають постійного місця проживання (14 %).

Під час учинення хуліганства злочинці перебували у стані алкогольного (36 %) та наркотичного (12 %) сп'яніння або були раніше засудженими (73 %).

Особливу увагу приділено особі потерпілого. Виокремлено віктимогенні групи у справах про хуліганство, зокрема: 1) особи, стосовно яких здійснюється підготовка злочину (обрання часу, визначення способу й знарядь) – такі злочини переважно вчиняють фанатські або конфліктуючі неформальні групи; 2) особи, які наділені певними владними повноваженнями або повинні прийняти певні рішення – до таких осіб відносяться депутати, судді, працівники правоохоронних органів та інші посадовці; 3) особи, які перебувають у певному місці, на яке заплановане злочинне посягання: у цих випадках злочинець не знайомий із потерпілим, оскільки його дії спрямовані не на конкретну особу, а на певну установу чи організацію; 4) особи, які здійснюють певні провокаційні дії або діяльність (під час масових заходів, у ЗМІ чи мережі Інтернет).

Розділ 2 «Організація розслідування хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень» складається з двох підрозділів, у яких визначено алгоритми дій слідчих і працівників оперативних підрозділів відповідно до типових слідчих ситуацій та особливості їхньої взаємодії.

У підрозділі 2.1 «Алгоритми дій слідчого при розслідуванні хуліганства відповідно до типових слідчих ситуацій» з'ясовано, що початкові відомості, які є підставою для внесення відомостей в ЄРДР за фактом учинення хуліганства, кваліфікованого за ч. 4 ст. 296 КК, отримуються правоохоронними органами з таких джерел: а) заяви, листи і повідомлення, що надійшли від громадян (67 %); б) повідомлення працівників установ й організацій (25 %); в) матеріали слідства, виділені з інших кримінальних проваджень (6 %); г) матеріали, отримані під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій та розшукових заходів (2 %).

Виокремлено типові слідчі ситуації та визначено алгоритми дій слідчого відповідно до кожної із них, зокрема: 1) особу затримано на місці вчинення

хуліганських дій, наявні сліди та знаряддя правопорушення, встановлено очевидців та потерпілого. У цій ситуації слідчому необхідно провести огляд місця події, освідування, встановити свідків, провести допит потерпілого і свідка. Вчасне проведення цих дій забезпечить достатню доказову базу для повідомлення злочинцю про підозру; 2) особа, яка вчинила хуліганство, зникла з місця події, є свідки і потерпілий, наявні матеріальні сліди й знаряддя злочину. Ця ситуація характеризується, крім вищенаведених дій, ще й комплексом заходів для встановлення особи злочинця за «гарячими» слідами. Для цього складається словесний портрет злочинця і проводиться спецоперація «Спіраль»; 3) хуліганство учинено в минулому, особу злочинця і потерпілого встановлено, але недостатньо доказів для доведення провини. Така ситуація характеризує подальший етап розслідування хуліганства, коли першочергові дії не дали позитивних результатів. У цьому випадку необхідно повторно провести слідчі (розшукові) дії, призначити більшу кількість судових експертиз для встановлення можливих ідентифікуючих ознак злочинця. 4) зафіксовано ознаки вчинення хуліганства, особу хулігана не встановлено, очевидці події відсутні. У цій ситуації необхідно провести огляд, під час якого виявити якомога більше слідів злочину, вижити вичерпних заходів для встановлення очевидців злочинної події.

У підрозділі 2.2 «Взаємодія слідчих і оперативних підрозділів у кримінальних провадженнях за фактом учинення хуліганства» акцентовано на важливості взаємодії у справах про хуліганство. Наголошено на тісній співпраці усіх суб'єктів доказування, яка повинна відбуватися під єдиним керівництвом слідчого.

Під взаємодією слідчого з оперативними підрозділами поліції слід розуміти об'єднану й погоджену між собою діяльність відповідних підрозділів, що полягає у проведенні слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, здійсненні інших заходів з метою ефективного вирішення задач розслідування злочину під управлінням уповноваженої особи.

Визначено основні засади взаємодії слідчих й оперативних підрозділів, зокрема: 1) процесуальна самостійність слідчого та прокурора; 2) комплексне використання сил і засобів, якими наділені суб'єкти взаємодії, крізь призму чіткого розмежування їх функцій; 3) легальність (здійснення кожним учасником взаємодії своїх прав і обов'язків).

На підставі вивчення кримінальних проваджень і узагальнення даних опитування слідчих виокремлено основні форми взаємодії, зокрема: а) організаційні та б) процесуальні.

Найбільш поширеними формами взаємодії слідчого з оперативними підрозділами поліції є: обмін інформацією – 81 %, виконання письмових доручень – 82 %, спільне планування оперативно-розшукових заходів – 31 %, спільне використання наявних сил та засобів – 19 %.

Розділ 3 «Тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій» складається з трьох підрозділів, у яких розглядається організаційно-тактичне забезпечення проведення огляду, обшуку, допиту підозрюваного, потерпілого

та свідка, а також особливості використання спеціальних знань.

У підрозділі 3.1 «Організаційно-тактичні особливості огляду та обшуку» охарактеризовано особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій, спрямованих на отримання інформації з матеріальних об'єктів.

На підставі узагальнення наукових розробок вчених (В. П. Бахін, Р. С. Белкін, В. П. Колмаков, М. І. Порубов, С. М. Стахівський, В. Ю. Шепітько) визначено організаційно-тактичні особливості огляду з урахуванням слідчих ситуацій.

Під час огляду слідчий визначає механізм злочину, встановлює очевидців події й ознаки ймовірного злочинця, визначає слідову картину хуліганства, висуває слідчі версії.

Ефективність огляду залежить від складу його учасників. За необхідності слідчий може збільшити склад групи для забезпечення виявлення й вилучення максимальної кількості слідів злочину.

Акцентовано на необхідності ретельного аналізу виявлених слідів злочину (матеріальних та ідеальних) для отримання орієнтуючої інформації, що дозволить затримати злочинців за «гарячими» слідами.

При огляді необхідно виявляти й вилучати записи з камер спостереження усіх об'єктів, що знаходяться в районі учинення хуліганських дій. Записи дозволяють встановити механізм злочину, ознаки злочинця, знаряддя злочину, особливості пересування особи певною територією, виявити можливі зв'язки підозрюваного з окремими особами та ймовірні шляхи його підходу й відходу з місця вчинення хуліганських дій.

Окреслено типові тактичні помилки, яких припускаються слідчі під час проведення огляду.

Акцентовано на особливостях проведення обшуку. Переважна більшість слідчих (85 %) вважають обшук найбільш ефективною процесуальною дією, за умови своєчасності її проведення.

Дані, отримані під час обшуку, є джерелом інформації, що використовується для висунення версій та визначення тактики проведення подальших слідчих (розшукових) дій.

На підставі узагальнення справ про хуліганство виявлено об'єкти, що вилучалися під час обшуку, зокрема: а) знаряддя злочину (вогнепальна і холодна зброя, інші предмети) – 29 %; б) предмети зі слідами злочину (одяг зі слідами крові або порохових частинок) – 11 %; в) документи, що характеризують особу злочинця (34 %) або вказують на місце його знаходження (9 %); г) матеріали, які свідчать про спостереження за потерпілим або збирання щодо нього певної інформації – 8 %.

Наголошено на необхідності залучення підозрюваного до проведення обшуку. На підставі опитування слідчих встановлено, що підозрювані до обшуку залучалися лише у 12 % випадках.

У підрозділі 3.2 «Тактика допиту підозрюваного, потерпілого та свідка» визначено організаційні і тактичні особливості допиту учасників

кримінального процесу у справах про хуліганство, передбаченого ч. 4 ст. 296 КК України.

Доведено, що переважна більшість допитів підозрюваного відбувається у конфліктних ситуаціях. Таку думку підтримує і 84 % опитаних слідчих. Визначено конфліктні ситуації допиту та запропоновано тактичні прийоми його проведення.

З'ясовано, що показання підозрюваного повинні висвітлювати такі обставини: а) події, що мають відношення до хуліганства і відбувалися до його початку; б) безпосереднє учинення хуліганських дій; в) події, що відбувалися після учинення злочину.

Визначено предмет допиту підозрюваного: 1) з'ясування, чи дійсно було вчинено хуліганські дії; 2) спосіб й знаряддя злочину; 3) характеристика знарядь злочину (їхнє походження); 4) місце і час учинення злочину; 5) обстановка, в якій відбувалися хуліганські дії; 6) відомості, що характеризують особу злочинця; 7) конкретні наслідки злочинного діяння; 8) причини й умови, що сприяли злочину.

Наголошено на важливості допиту потерпілого і свідка, що дозволяє отримати відомості про особу злочинця (87 %), з'ясувати обставини злочину (94 %), висунути правильні слідчі версії (69 %) та визначати послідовність й тактику проведення подальших процесуальних дій (57 %).

Встановлено, що допит свідків і потерпілих також може відбуватися у конфліктних ситуаціях, зокрема таких як: 1) неналежний психологічний контакт (27 %); 2) відмова від давання показань (5 %); 3) давання неповних показань (12 %); 4) зміна показань внаслідок негативного впливу з боку зацікавлених осіб (19 %).

Потерпілі й свідки відмовляються давати свідчення, побоюючись розголошення події, що може вплинути на їх професійну репутацію, сімейні відносини та кар'єрне зростання.

У *підрозділі 3.3 «Особливості використання спеціальних знань»* наголошено на можливості використання різних форм спеціальних знань.

Визначено основні форми використання спеціальних знань у справах про хуліганство: а) безпосереднє використання слідчим спеціальних знань під час досудового розслідування; б) залучення спеціаліста до проведення процесуальних дій; в) призначення судових експертиз.

Виокремлено перелік судових експертиз, що призначаються у справах про хуліганство (ч. 4 ст. 296 КК України), які запропоновано поділити на дві основні групи, зокрема для: 1) ідентифікації особи злочинця, знарядь злочину та речових доказів; 2) дослідження учасників хуліганства.

До першої групи слід відносити такі експертизи: дактилоскопічна; трасологічна; судово-біологічна (імунологічна, цитологічна, одорологічна, експертиза волосся, молекулярно-генетична) та ін.; до другої групи – судово-медичну, судово-психіатричну і судово-хімічну експертизи, експертизу знарядь злочину та ін.

На основі аналізу слідчої практики визначено, що експертизи

призначалися з моменту внесення відомостей до ЄРДР протягом: а) 5 діб – 41 %; б) 15 діб – 23 %; в) 1 місяця – 16 %; г) понад 1 місяць – 21 %.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, яке полягає у розробці та науковому обґрунтуванні концептуальних правових, організаційних і тактичних засад розслідування хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень. Це дозволило зробити такі висновки:

1. Сформульовано поняття криміналістичної характеристики хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень, як заснованої на статистичних даних системи взаємозалежних відомостей про найбільш вагомні ознаки кримінальних правопорушень, які сприяють їх швидкому розкриттю й розслідуванню шляхом побудови слідчих версій та проведення слідчих (розшукових) дій й інших розшукових заходів.

Її структуру складають: спосіб вчинення злочину, знаряддя злочину, обстановка злочину, слідова картина, особа потерпілого, особа злочинця.

2. Виокремлено й систематизовано способи злочину. Доведено, що при вчиненні хуліганства наявним є повноструктурний склад способу, оскільки переважно (87 %) мають місце елементи підготовки й приховування злочину. Визначено способи підготовки до учинення злочину, зокрема: а) розробка плану злочину – 17 %; б) вибір об'єкта злочинного посягання – 64 %; в) підшукування, пристосування й підготовка знарядь злочину – 94 %; г) добір співучасників – 19 %; д) розподілі ролей між співучасниками – 8 %.

Виявлено типові способи приховування злочину, зокрема: а) зникнення з місця події – 83 %, у тому числі з використанням автотранспорту (9 %); б) знищення слідів і знарядь злочину – 11 %; в) давання неправдивих свідчень у разі викриття, у тому числі висунення алібі – 72 %; г) відмова від дачі показань – 51 %; д) вплив на сумлінних учасників кримінального процесу – 21 %; е) знищення одягу, взуття та інших об'єктів, де можуть залишитися сліди злочину – 9 %.

До знарядь злочину, що здебільшого використовуються під час учинення хуліганства, слід віднести такі: 1) вогнепальна зброя (видозмінена зброя – 16 %; саморобна зброя – 7 %); 2) холодна зброя (кастет – 17 %; ніж – 12 %); 3) спеціально пристосовані для нанесення тілесних ушкоджень й заздалегідь заготовлені предмети (ножі, які не належать до холодної зброї, – 9 %; вибухові пакети – 13 %; імітаційно-піротехнічні засоби – 15 %).

3. З'ясовано зміст обстановки хуліганства, учиненого із застосуванням

вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень. Запропоновано класифікацію місць учинення злочинів, зокрема: а) місця відпочинку громадян на відкритій місцевості (парки, сквери, площі) (25 %) або приміщення (ресторани, дискотеки) (19 %); б) спортивні комплекси відкритого (стадіони, спортивні майданчики) (31 %) або закритого (спортивні комплекси) типу (9 %); в) транспорт (автомобілі, автобуси, тролейбуси) (12 %); г) місця проживання громадян (квартири, приватні будинки) (2 %); д) інші місця (1 %).

Залежно від часу учинення хуліганства з'ясовано, що близько 52 % злочинів відбуваються увечері (з 18 до 22 години); приблизно 42 % – у ранковий та денний час (з 6 до 18 години). Виявлено умови, що сприяють учиненню вказаних злочинів.

4. Визначено криміналістично вагомі ознаки особи злочинця: це осудні особи чоловічої статі (97 %); віком від 18-30 років (49 %); більшість з яких не працює (68 %) і не навчається (73 %); є місцевими мешканцями (81 %); мають середню спеціальну (34 %) або базову вищу (31 %) освіту; не мають постійного місця проживання (14 %); були раніше засудженими (73 %).

Під час учинення хуліганських дій перебувають у стані алкогольного (36%) та наркотичного (12 %) сп'яніння.

5. Визначено типові слідчі ситуації розслідування злочину: 1) особу затримано на місці вчинення хуліганських дій, наявні сліди та знаряддя правопорушення, встановлено очевидців та потерпілого – 42 %; 2) особа, яка вчинила хуліганство, зникла з місця події, є свідки і потерпілий, наявні матеріальні сліди й знаряддя злочину – 36 %; 3) хуліганство учинено в минулому, особа злочинця і потерпілий встановлені, але недостатньо доказів для доведення провини – 21 %; 4) зафіксовано ознаки вчинення хуліганства, особу хулігана не встановлено, очевидці події відсутні – 4 %.

6. Виокремлено основні форми взаємодії слідчого з працівниками оперативних підрозділів у справах про хуліганство, зокрема: 1) організаційні; 2) процесуальні. До організаційних форм відносяться: а) узгоджена діяльність у складі слідчо-оперативної групи – 92 %; б) спільне планування початкового етапу розслідування – 31 %; в) взаємний обмін інформацією між слідчим і працівниками оперативних підрозділів – 81 %; г) спільне використання криміналістичних й оперативно-технічних засобів – 26 %. Серед процесуальних форм виділено найбільш характерні види.

7. Конкретизовано організаційно-тактичні особливості проведення огляду. Виокремлено вузли, де можуть бути зосереджені сліди злочину, а саме: 1) місця, де застосовувалися знаряддя злочину; 2) місця, де перебували особи, щодо яких застосовувались певні знаряддя; 3) місця, де знаходяться сліди застосування визначених знарядь; 4) безпосередньо особа злочинця і потерпілий.

Окреслено типові тактичні помилки, яких припускаються слідчі при огляді, зокрема: а) несвоєчасне проведення даної процесуальної дії – 69 %;

б) ігнорування записів з камер спостереження – 34 %; в) поверхневе проведення огляду – 58 %; г) відсутність технічних засобів фіксації місця події – 21 %; д) невикористання оперативно-розшукової інформації – 17 %.

8. Конкретизовано тактичні особливості допиту підозрюваних. Виявлено, що переважна їх більшість проводиться у конфліктних ситуаціях. До основних конфліктних ситуацій допиту віднесено такі: 1) відсутність психологічного контакту із допитуваним – 82 %; 2) відмова від давання показань – 79 %; 3) давання неправдивих показань – 65 %; 4) постійна зміна показань – 13 %.

Визначено основні тактичні прийоми допиту, а саме: а) встановлення психологічного контакту – 100 %; б) постановка запитань – 100 %; в) застосування відеозапису – 36 %; г) створення й зняття напруги – 21 %; д) пред'явлення доказів – 28 %.

9. Наведено основні форми використання спеціальних знань у справах про хуліганство, зокрема: 1) застосування уповноваженою особою спеціальних знань особисто при проведенні окремих процесуальних дій (огляд, допит, обшук) – 12 %; 2) залучення фахівця для використання ним спеціальних знань під час огляду місця події, допиту, а також інших дій та заходів – 86 %; 3) проведення необхідних експертних досліджень – 79 %.

Визначено перелік судових експертиз, які здебільшого призначаються у справах про хуліганство за ч. 4 ст. 296 КК України, зокрема: судово-медична – 73 %, судово-біологічна – 49 %, дактилоскопічна – 28 %, судово-хімічна – 19 %, судово-психіатрична – 18 %, трасологічна – 9 %.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Антонюк О.В. Типові слідчі ситуації при розслідуванні хуліганства, передбаченого ч. 4 ст. 296 КК України // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2015. № 2. С. 33-38.

2. Антонюк О.В. Організація і тактика проведення слідчих (розшукових) дій для вилучення інформації з особистісних джерел при розслідуванні хуліганства, передбаченого ч. 4 ст. 296 КК України // Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. № 2. С. 14-20.

3. Антонюк О.В. Способи вчинення хуліганства з використанням вогнепальної або холодної зброї чи предметів, спеціально пристосованих для нанесення тілесних ушкоджень // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: збірник наукових праць. 2016. № 3. С. 217-223.

4. Антонюк О.В. Окремі аспекти взаємодії слідчих та оперативних підрозділів при розслідуванні хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних

ушкоджень // Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. № 6. С. 12-19.

5. Антонюк О.В. Особливості проведення слідчих (розшукових) дій для вилучення інформації з матеріальних відображень при розслідуванні хуліганства, вчиненого з використанням вогнепальної або холодної зброї // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: збірник наукових праць. 2016. № 4. С. 226-232.

6. Антонюк Е.В. Особенности проведения отдельных следственных (розыскных) действий при расследовании хулиганства, предусмотренного ч. 4 ст. 296 УК Украины // Международный научно-практический журнал «Право и Закон». 2016. № 3. С. 53-58.

7. Антонюк О.В. Слідова картина хуліганства, вчиненого з використанням вогнепальної або холодної зброї // Актуальні проблеми розслідування злочинів в сучасних умовах: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з нагоди святкування 10-річчя факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства (Дніпропетровськ, 24 верес. 2015 р.). Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2015. С. 48-50.

8. Антонюк О.В. Особливості проведення огляду місця події при розслідуванні хуліганства, вчиненого з використанням вогнепальної або холодної зброї // Використання спеціальних знань у досудовому розслідуванні: матеріали наук.-практ. семінару (Дніпропетровськ, 13 трав. 2016 р.). Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016. С. 154-156.

9. Антонюк О.В. Особливості організації і тактики слідчого огляду // Юридична наука: сучасний стан, перспективи, інновації: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Кривий Ріг, 7 груд. 2016 р.). Кривий Ріг: КФ ДДУВС, 2016. С. 422-425.

10. Антонюк О.В. Криміналістична характеристика типових слідчих ситуацій при розслідуванні хуліганства // Принципи та стандарти змагального кримінального процесу на досудовому провадженні: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 7 груд. 2016 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. С. 28-31.

АНОТАЦІЯ

Антонюк О.В. Розслідування хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України, Дніпро, 2017.

У дисертації на монографічному рівні досліджено теоретичні та практичні аспекти розслідування хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень. На основі глибокого й системного аналізу представлено криміналістичну характеристику хуліганства, сформульовано її поняття та визначено основні структурні елементи.

Дисертантом розглянуто способи й знаряддя учинення хуліганства, з'ясовано зміст обстановки та слідову картину злочину, надано характеристику особи злочинця та потерпілого. Визначено алгоритми дій слідчих і працівників оперативних підрозділів відповідно до типових слідчих ситуацій та окреслено особливості їхньої взаємодії.

Здійснено системний аналіз організаційно-тактичних основ забезпечення розслідування хуліганства. Розроблено тактичні рекомендації з тактики проведення огляду, обшуку, допиту підозрюваного, потерпілого та свідка. Досліджено особливості використання спеціальних знань. Виокремлено тактичні помилки й прорахунки, що їх припускаються слідчі під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Сформульовано ряд конкретних пропозицій і рекомендацій, спрямованих на удосконалення теоретико-правових засад кримінально-процесуальних відносин, уточнено деякі категорії кримінального процесу та криміналістики.

Ключові слова: *хуліганство, криміналістична характеристика, вогнепальна зброя, холодна зброя, досудове розслідування, слідча ситуація, слідчі (розшукові) дії, тактичний прийом, організація, тактика, взаємодія.*

АННОТАЦІЯ

Антонюк Е.В. Расследование хулиганства, совершенного с использованием огнестрельного или холодного оружия, а также иных предметов, специально приспособленных для нанесения телесных повреждений. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.09 – уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность. – Днепропетровский государственный университет внутренних дел Министерства внутренних дел Украины, Днепр, 2017.

В диссертации на монографическом уровне рассмотрены теоретические и практические аспекты расследования хулиганства, совершенного с использованием огнестрельного или холодного оружия, а также иных предметов, специально приспособленных для нанесения телесных повреждений. Автором рассмотрены и обобщены научные разработки ученых, изучены материалы архивных уголовных дел и производств,

проанкетированы сотрудники органов полиции и прокуратуры, применены статистические данные МВД и Генеральной прокуратуры Украины.

На основе глубокого и системного анализа представлена криминалистическая характеристика исследуемого вида хулиганства. При этом определена структура данной научной категории через анализ этого преступления. Представлена развернутая характеристика ее структурных элементов: способа и орудий совершения преступления, обстановки и следовой картины, личности потерпевшего и преступника.

Предложена классификация способов, орудий и средств преступления. Исследована обстановка совершения хулиганства (время, место и обстоятельства). В совокупности с системой данных об основных материальных следах преступления рассмотрена типичная обстановка его совершения.

На основании обобщения данных анкетирования следователей и оперативных работников, уголовных дел и производств сформулирована типичная характеристика личности преступника и потерпевшего. Классифицированы источники первоначальных сведений, наличие которых обуславливает необходимость проведения досудебного расследования. Сформулированы типичные следственные ситуации, которые возникают на определенном этапе расследования. В соответствии со сложившейся ситуацией предложены основные алгоритмы действий сотрудников полиции, состоящие из процессуальных и иных розыскных действий. Определена роль следователя во время осуществления взаимодействия с оперативными подразделениями полиции, а также рассмотрены отдельные ее формы, наиболее распространенные во время расследования хулиганства.

Осуществлен системный анализ организационно-тактического обеспечения расследования хулиганства. Проанализированы тактические особенности производства ряда следственных (розыскных) действий: осмотра места происшествия, обыска, допроса подозреваемого, потерпевшего и свидетеля. Исследованы организационно-тактические основы подготовки данных процессуальных действий, а также тактические приемы, применяемые следователем для достижения целей досудебного расследования. Определены категории лиц, которые могут быть свидетелями, и установлены ключевые вопросы, составляющие предмет допроса для каждой из них. Рассмотрены особенности применения специальных знаний на различных этапах уголовного производства.

Сформулирован ряд конкретных предложений и рекомендаций, направленных на усовершенствование теоретико-правовых основ уголовно-процессуальных отношений, уточнены и сформулированы некоторые категории уголовного процесса и криминалистики.

Ключевые слова: хулиганство, криминалистическая характеристика, огнестрельное оружие, холодное оружие, специально приспособленные предметы для нанесения телесных повреждений, досудебное расследование, следственная ситуация, следственные (розыскные) действия, тактический прием, организация, тактика, взаимодействие.

SUMMARY

Antoniuk O.V. Investigation of hooliganism, accomplished with the use of fire or cold weapon, and also another objects specially adjusted for causing bodily harms. – *The manuscript.*

The thesis is for candidate's degree of law on specialty 12.00.09 – Criminal Procedure and Criminalistics; Forensic Examination; Operational-Search Activity. – The Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Dnipro, 2016.

In dissertation at monographic level the theoretical and practical aspects of investigation of the hooliganism, accomplished with the use of fire or cold weapon, and also another objects specially adjusted for causing of bodily harms, are considered.

On the basis of deep and system analysis criminalistics description of the investigated type of hooliganism is presented. The structure of this scientific category is thus certain through the analysis of this crime. Lecture description of her structural elements is presented: method and instruments of commission of crime, his situation, track picture, personality of victim and criminal.

The sources of primary information the presence of that stipulates the necessity of prosecuting a pretrial inquiry are classified. The typical inquisitional situations of investigation are set forth. The basic algorithms of actions of employees of police, consisting of inquisitional (search) and another action mark according to them. The role of investigator is certain during realization of cooperating with operative subdivisions of police, and also her separate forms most widespread during investigation of the investigated kind are considered

The tactical techniques of incident site inspection, interrogation of witnesses, victims, and suspected, crime re-enactment and submission for identification are defined. The features of the special knowledge utilization in investigation of the mentioned category of crimes are reflected.

Keywords: *hooliganism, criminalistic characteristic, pretrial investigation, investigative (search) action, investigation situation, organization, tactics.*